

تلاش بسیجی‌های «ظفرمند» کرمان برای جهاد هدفمند و مستمر

گروه جهادی شهید ظفرمند کرمان در طول ۱۵ سال، از تعدادی جوان بسیجی به شبکه‌ای از پزشکان، مهندسان، معلمان و نیروهای متخصص تبدیل شد

گزارش
شهیرزاد رحمتی‌پور

نمونه‌های شاخص این جریان مردمی است؛ گروهی که از سال ۱۳۸۸ با هدف کمک به زلزله‌زدگان و محرومان استان کرمان شکل گرفت و امروز پس از گذشت بیش از ۱۵ سال به شبکه‌ای از پزشکان، مهندسان، معلمان و نیروهای متخصص تبدیل شده که در بخش قابل توجهی از استان‌های محروم کشور حضور مستمر دارند. صحبت‌های سیدمختار زهابی، مسئول گروه جهادی شهید ظفرمند، روایتی است از مسیری که از یک جمع کوچک آغاز شد و امروز به الگویی از جهاد تخصص‌محور، مداوم و مسئله‌محور رسیده است؛ الگویی که نشان می‌دهد «خدمت»، اگر بر نامه داشته باشد، ماندگار می‌شود.

در سال‌هایی که شکاف توسعه، بیش از هر زمان دیگری خود را در حاشیه شهرها و روستاهای کم‌برخوردار نشان می‌دهد، گروه‌های جهادی به یکی از بازیگران مؤثر و کم‌ادعای میدان خدمت‌رسانی تبدیل شده‌اند؛ نیروهایی که نه به صورت دستوری و اداری، بلکه با انگیزه‌ای درونی، تخصص حرفه‌ای و هزینه شخصی، وارد مناطقی می‌شوند که گاه سال‌ها از خدمات پایه محروم مانده‌اند. جهادگران، به‌ویژه در بزرگراه‌های بحران مانند زلزله، سیل یا محرومیت‌های مزمن، خلأهایی را پر می‌کنند که صرفاً با بودجه و بخشنامه جبران نمی‌شود. گروه جهادی شهید ظفرمند(ظفر) یکی از

نیروی فرهنگی و آموزشی به گروه اضافه شدند و همین مسئله باعث شد هم نوع خدمات تغییر کند و هم نگاه ما از امداد فوری به توانمندسازی بلندمدت برسد». او تأکید می‌کند که امروز، پس از گذشت سال‌های متعادی، گروه ظفرمند در حدود دو سوم استان‌های محروم کشور سابقه فعالیت دارد؛ از حاشیه شهرها تا روستاهای دورافتاده هدف جهادگرانی هستند که از هیچ کمکی دریغ نمی‌کنند.

تمرکز بر زیرساخت انسانی

برگردیم، زمانی که با تعداد محدودی از نیروهای بسیجی و جهادگر تصمیم گرفتیم کاری فراتر از کمک‌های مقطعی انجام دهیم. زلزله کرمان بهانه‌ای شد برای شروع، اما هدف ما از همان ابتدا، حضور مستمر در کنار محرومان بود.

به گفته این جهادگر فعال، نخستین اردوهای به‌طور طبیعی در استان کرمان بر گزار شد، اما با افزایش نیروهای داوطلب و اضافه شدن تخصص‌های مختلف، دامنه فعالیت‌ها نیز گسترش یافت، ادامه می‌دهد: «به‌تدریج پزشک، مهندس،

خدمات‌شان را رایگان ارائه می‌کنند.» به گفته این مسئول گروه جهادی، این گذشت صرفاً به زمان محدود نمی‌شود، می‌گوید: «بارها پیش آمده که جهادگران، به‌ویژه پزشکان، هزینه دارو و تجهیزات را هم از جیب خود پرداخت کرده‌اند. این یعنی انتخاب آگاهانه؛ انتخابی که پشت آن باور و تعهد اجتماعی وجود دارد.»

زهابی با اشاره به تفاوت ساختار فعالیت این گروه نسبت به بسیاری از گروه‌های جهادی می‌افزاید: «بیشتر گروه‌ها در تابستان یا نوروز اردو دارند، اما ما از همان ابتدا مسیر متفاوتی رفتیم. فعالیت ما تقریباً در تمام ماه‌های سال ادامه دارد. برنامه‌ریزی‌ها روزانه، هفتگی و ماهانه است و عملاً تعطیلی نداریم.»

او در این باره می‌گوید: «در گروه جهادی ظفرمند، یکی از کلیشه‌های رایج درباره گروه‌های جهادی، تصور بیکاری یا نداشتن دغدغه شغلی اعضای آنهاست، تصویری که زهابی آن را نادرست می‌داند.

او در این باره می‌گوید: «در گروه جهادی ظفرمند، یکی از نکات تمایز این گروه را نگاه چندبعدی به محرومیت می‌داند، توضیح می‌دهد: «ما معتقدیم فقر فقط نداشتن پول نیست. به همین دلیل، برای خانواده‌های محروم کار گروه‌های فرهنگی،

مسئول گروه جهادی شهید ظفرمند، با بازگشت به سال‌های ابتدایی شکل‌گیری این گروه، از فعالیت‌ها و خدمات جهادگرانی می‌گوید که از نوجوانی کارها را شروع کرده و حالا به افرادی پخته و باتجربه تبدیل شده‌اند. سال‌هایی که هنوز از ساختار فعلی و گستره فعالیت‌ها خبری نبود و اکثر بچه‌ها به هزینه‌های خودشان و لوازم و تجهیزات شخصی راهی مناطق کم‌برخوردار می‌شدند.

سیدمختار زهابی می‌گوید: «باید به روزهای اول برگردیم، زمانی که با تعداد محدودی از نیروهای بسیجی و جهادگر تصمیم گرفتیم کاری فراتر از کمک‌های مقطعی انجام دهیم. زلزله کرمان بهانه‌ای شد برای شروع، اما هدف ما از همان ابتدا، حضور مستمر در کنار محرومان بود.»

به گفته این جهادگر فعال، نخستین اردوهای به‌طور طبیعی در استان کرمان بر گزار شد، اما با افزایش نیروهای داوطلب و اضافه شدن تخصص‌های مختلف، دامنه فعالیت‌ها نیز گسترش یافت، ادامه می‌دهد: «به‌تدریج پزشک، مهندس،

گفت‌وگو
حوریه ملکی

مسئول گروه جهادی «ایران سالم» در گفت‌وگو با «جوان»

جهاد درمان، وقف تخصص برای درمان محرومان است

می‌بینید یک کودک به‌خاطر فقر در مان نشده، دیگر نمی‌توانید بی تفاوت باشید. بسیاری از اعضا مرضی می‌گیرند، هزینه سفر می‌دهند و حتی از درآمد مطب خود می‌گذرند.

هر اردو چگونه برنامه‌ریزی می‌شود؟

قبل از هر اردو، نیازسنجی دقیق انجام می‌دهیم؛ با دهیار، خانه بهداشت و معتمدان محلی صحبت می‌کنیم. براساس آمار بیماری‌ها، ترکیب تیم تخصصی مشخص می‌شود. تجهیزات، دارو و حتی پرونده‌های احتمالی ارجاع از قبل آماده می‌شود. ما تلاش می‌کنیم حضورمان کوتاه اما مؤثر باشد.

بیشترین مراعات مربوط به چه بیماری‌هایی است؟

در حوزه اطفال، سوء تغذیه، عفونت‌های مزمن، مشکلات گوارشی و بیماری‌های قابل پیشگیری بسیار شایع است. در بزرگسالان هم دندانپزشکی، دردهای مزمن و بیماری‌هایی که سال‌ها تشخیص داده نشده‌اند، زیاد دیده می‌شود. محرومیت درمانی معمولاً به تأخیر تشخیص منجر می‌شود.

سخت‌ترین صحنه‌ای که در اردوها دیده‌اید، چه بوده است؟

کودکانی که درد را عادی می‌دانند. وقتی بچه‌ای با عفونت شدید یا دندان‌های از بین رفته مراجعه می‌کند و می‌گویید «عادت کردیم»، این برای یک پزشک بسیار دردناک است. اینجا می‌فهمید درمان فقط دارو نیست، احیای کرامت انسانی است.

آیا با بی‌اعتمادی مردم محلی هم

شامل چه مواردی است؟

همه خدمات درمانی ما رایگان است؛ از ویزیت و تشخیص گرفته تا دارو، خدمات دندانپزشکی و جراحی‌های کوچک که به نیاز روستاها جواب می‌دهد. حتی اگر به این نتیجه برسیم که بیمار نیاز به عمل جراحی تخصصی در بیمارستان دارد، او را با هزینه شخصی پزشکان گروه به شهرهای بزرگ منتقل می‌کنیم و تمام مراحل درمان را پیگیری می‌کنیم.

این تصمیم برای پرداخت هزینه‌های شخصی، چطور در گروه پذیرفته شد؟

این تصمیم از دل باور اعضا آمده نه از بخشنامه. ما معتقدیم پزشکی فقط یک شغل نیست، یک تعهد اجتماعی است. وقتی

دندان باید دهها کیلومتر سفر کنند، ایران سالم با این هدف شکل گرفت که تخصص پزشکی و جهاد درمانی را مستقیماً به محل زندگی محرومان ببرد؛ بدون بروکراسی، بدون دستیاران حرفه‌ای؛ البته در هر اردو، بسته به نیاز منطقه بین ۱۰ تا ۲۰ متخصص به همراه تیم پشتیبان و تجهیزات اعزام می‌شوند.

ترکیب اعضای گروه چگونه است؟ آیا فقط پزشک عمومی حضور دارد؟

اصلاً، ایران سالم یک گروه کاملاً تخصصی است. ما بیش از ۱۰۰ عضو داریم؛ از متخصص اطفال، جراح عمومی، دندانپزشک، متخصص زنان، داخلی و بهوش گرفته تا پرستاران و دستیاران حرفه‌ای؛ البته در هر اردو، بسته به نیاز منطقه بین ۱۰ تا ۲۰ متخصص به همراه تیم پشتیبان و تجهیزات اعزام می‌شوند.

خدماتی که ارائه می‌دهید دقیقاً

در جغرافیایی دور از بیمارستان‌های مجهز، جایی که گاهی فاصله تا نزدیک‌ترین پزشک به چند ساعت راه خاکی می‌رسد، گروهی از پزشکان و دندانپزشکان هر ماه چمدان تخصص‌شان را می‌بندند و راهی روستاهای محروم ایران می‌شوند؛ نه برای مأموریت اداری، نه برای درآمد، بلکه برای ادای یک مسئولیت انسانی. گروه جهادی تخصصی «ایران سالم» متشکل از بیش از ۱۰۰ پزشک، دندانپزشک، پرستار و دستیار درمانی است که تمام خدمات خود را از ویزیت و دارو گرفته تا جراحی‌های کوچک به‌صورت کاملاً رایگان ارائه می‌کند. حتی آنجا که درمان از توان روستا خارج است، پزشکان این گروه با هزینه شخصی، بیمار را به شهرهای بزرگ و بیمارستان‌های مجهز منتقل می‌کنند. در گفت‌وگوی پیش‌رو، دکتر یوسف مرسلی، متخصص اطفال و جراحی عمومی و از مسئولان این گروه جهادی از فلسفه شکل‌گیری «ایران سالم»، واقعیت‌های تلخ محرومیت درمانی و معنای واقعی پزشکی در میدان جهاد می‌گوید.

آقای دکتر، «ایران سالم» از کجا شروع شد و با چه هدفی شکل گرفت؟

ایده تشکیل گروه ایران سالم از یک دغدغه مشترک بین چند پزشک جوان شروع شد؛ دغدغه‌ای ساده، اما عمیق و آن هم اینکه چرا دسترسی به درمان در ایران تا این اندازه نابرابر است؟ ما دیدیم در برخی روستاها، مردم حتی برای یک ویزیت ساده یا کشیدن

خدمات متنوع جهادگران در مناطق مختلف کشور

متخصص، دندانپزشک و پرستاران دعوت کردیم تا به‌صورت مستمر کنار ما باشند.» مسئول گروه جهادی شهید ظفرمند به تنوع تخصص‌ها اشاره می‌کند و می‌گوید: «از پزشک زنان برای مشاوره بهداشت خانواده گرفته تا پزشکان طب سنتی. نکته جالب اینجاست که با گذشت زمان، پزشکان بیشتری برای حضور داوطلبانه اعلام آمادگی کردند.»

این جهادگر فعال درباره پزشکان جهادگر می‌افزاید: «برخی از این پزشکان روزانه بیش از ۱۵ میلیون تومان درآمد دارند، اما چند روز از این درآمد می‌گذرند تا به محرومان خدمت کنند. حتی اگر بیماری نیاز به ادامه درمان یا جراحی داشته باشد، او را به بیمارستان محل فعالیت خود معرفی می‌کنند تا درمان ناتمام نماند. در حوزه دندانپزشکی نیز خدمات به‌صورت کامل ارائه می‌شود. دندانپزشکان تجهیزات مطب خود را می‌آورند، عصب‌کشی، ترمیم و پرکردن دندان‌ها به‌صورت حرفه‌ای انجام می‌شود؛ دقیقاً مثل یک کلینیک مجهز.»

همیشه در آماده‌باش بحران

وقوع حوادث غیرمترقبه، نقش گروه‌های جهادی را پررنگ‌تر می‌کند؛ موضوعی که زهابی نیز بر آن تأکید دارد.

او با اشاره به زلزله کرمانشاه در سال ۱۳۹۶ می‌گوید: «در همان ساعات اولیه، گروهی از جهادگران اعلام آمادگی کردند. ۱۴ ایستگاه جمع‌آوری کمک راه‌اندازی شد و نیروها به منطقه اعزام شدند.»

به گفته این جهادگر، اقدامات انجام‌شده در کرمانشاه محدود به روزهای اول نبود. ارسال ۵۰ کالکس، ساخت دو خانه مسکونی، کمک به آواربرداری بیش از ۵۰۰ خانه، ساخت حسینیه، سرویس‌های بهداشتی، ارسال آبگرمکن، یخچال، فرش، پتو و راهاندازی آشپزخانه موقت، بخشی از این خدمات بود.

زهابی با اشاره به اینکه حضور گروه ظفر در مناطق زلزله‌زده تا سه سال ادامه داشت، تأکید می‌کند: «با گذشت زمان، نیازها تغییر می‌کرد

و برنامه‌های ما هم به‌روزرسانی می‌شد؛ از تأمین غذا و گرمایش تا ساخت خانه، مسجد و تأمین لوازم زندگی همه در برنامه جهادگران قرار داشت و تا رسیدن به نتیجه کامل پیگیری شد.»

کارنامه‌ای فراتر از یک اردو

ساخت مسجد در لرستان، توزیع حدود ۳۰۰ گونی آرد در زابل، گل‌کاری مزار شهدای تهران و تأسیس موبک نادمی در مرز مهران که هر سال به زائران خدمت‌رسانی می‌کند، تنها بخشی از کارنامه گروه جهادی شهید ظفرمند است؛ کارنامه‌ای که باعث شده این گروه چندین بار به‌عنوان گروه جهادی نمونه در سطح کشور معرفی شود.

گزارش‌را دادن از اقدامات گروه‌های جهادی، نه فقط روایت فعالیت‌های یک گروه جهادی، بلکه تصویری از مدلی از کنش اجتماعی است که اگر تقویت شود، می‌تواند بخشی از بار محرومیت مزمن را از دوش مناطق کم‌برخوردار کشور بردارد؛ مدلی که نامش «ظفر» است، اما ماهیتش خدمت مداوم.

مواجه می‌شوید؟

بله. برخی باور نمی‌کنند خدمات واقعاً رایگان باشد، اما وقتی می‌بینند دارو می‌گیرند، درمان می‌شوند و هیچ هزینه‌ای پرداخت نمی‌کنند، اعتماد شکل می‌گیرد. گاهی در اردوهای بعدی، خود مردم بهترین مبلغ ما می‌شوند.

در این میان نقش جوان‌ترها و دستیاران گروه بسیار کلیدی است. دانشجویان پزشکی، پرستاران جوان و دستیاران، موتور محرک اردوها هستند. این اردوها برای آنها یک دانشگاه واقعی است؛ هم از نظر علمی و هم از نظر اخلاقی حرفه‌ای که می‌توانند تجربه خوبی در حوزه‌های مختلف کسب کنند.

بزرگ‌ترین چالش پیش روی گروه جهادی ایران سالم چیست؟

تأمین پایدار تجهیزات و دارو بسیار مهم است که گروه نیازمند حمایت در این حوزه می‌باشد. ما وابسته به بودجه دولتی نیستیم و همین استقلال هم نقطه قوت است هم چالش. البته حمایت‌های مردمی و خیرین بسیار کمک‌کننده بوده است.

آینده این گروه جهادی تخصص را چگونه می‌بینید؟

ما می‌خواهیم شبکه‌ای منسجم از پزشکان جهادگر در سراسر کشور باشیم؛ به‌گونه‌ای که هیچ روستایی به دلیل فقر از درمان محروم نماند. این یک رویا نیست، یک هدف قابل تحقق است. در یک جمله معتقدیم پزشکی جهادی یعنی تخصص، وقتی ارزشمند است که به دست نیازمند برسد.»